

زمین پاریسی

برنامه ریزی و طراحی منظر در دوران ساسانیان

نویسنده:

امین رستنده

رستنده، امین، ۱۳۶۲ -

NA

زمین پارسى: برنامه ریزی و طراحی منظر در

۲۲۶

دوران ساسانیان/ تألیف: امین رستنده. -

۵ / ۹ الف

همدان: انتشارات مفتون همدانی، ۱۳۸۶.

۱۳۸۶

[۱۱۲] ص. : مصور، جدول.

شابک: ۹ - ۶۶۲۱۹۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸

کتابنامه: ص. [۹۹ - ۱۰۳]، و به صورت زیر نویس.

۱. معماری ساسانی - ایران. الف. عنوان.

۷۲۲ / ۵۲

عنوان کتاب: زمین پارسى: برنامه ریزی و طراحی منظر در دوران ساسانیان

نویسنده: امین رستنده - ناشر: انتشارات مفتون همدانی

صفحه آرایى: حوریه ندری - نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۶

چاپ و صحافی: روشن - تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

شابک: ۹ - ۶۶۲۱۹۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

سپاس

نگارنده مراتب سپاس خود را از مسئولین بخش «ایران باستان» در «موسسه خاورشناسی دانشگاه شیکاگو» به سبب همکاری مفید ایشان در ارائه مجوز چاپ تصاویر و عکس های قدیمی این موسسه در کتاب «زمین پاسی» اعلام می دارد. تمامی تصاویر اخذ شده از این موسسه با ذکر منبع مورد استفاده قرار گرفته اند.

فهرست محتویات

۸	 مقدمه
۱۰	 جستجو برای یافتن زمینی بهتر
۲۲	 ساسانیان در آغاز
۲۸	 مجموعه های تفریحی
۵۰	 منظر کشاورزی و باغ های تجاری
۶۰	 سرزمین های مقدس
۷۲	 مجموعه های یادواره ای
۸۲	 منابع آبی
۹۲	 منظر دفاع پذیر
۹۹	 کتابشناسی
۱۰۵	 فهرست تصاویر
۱۰۷	 فهرست واژگان تخصصی

مقدمه

توجه به زمین و عناصر موجود بر روی آن از دوران کهن در ایران حائز اهمیت بوده است؛ تاکید بر حفظ پاکی خاک، تکریم آب های جاری، ارزش گذاری برای کوه ها، حفظ و حراست از گیاهان و توجه به حیات وحش نشانگر اهمیت «ایدئولوژی توجه به زمین» است. بر اساس این ایده، بهره مندی بشر از زمین و محیط زیست تنها با برقراری تعاملی سالم بین این دو جایز شمرده و احکام دینی، متضمن حسن اجرای این قواعد بوده است.

توجه خاص به زمین در دوران ساسانیان سبب شکل گیری الگوهای خاصی در برنامه ریزی، طراحی و مدیریت محیط در ایران باستان بوده است. در این دوران روش های مختلف طراحی محیط و منظر در ایران دنبال شده است.

مجموعه های تفریحی - حکومتی، اراضی کشاورزی و باغ های تجاری، سرزمین های مقدس، مجموعه های یادواره ای و منابع آب با اسلوب مشخص و با اهداف ویژه ای به دقت احداث و به شدت نگهداری و حراست شده اند. جدول زیر به شکل کلی برخی از مهم ترین کاربردها و نمونه های این اراضی را نشان می دهد.

در این پژوهش تلاش بر این است تا با تفکر و تعمق در آثار باقی مانده از دوران ساسانیان و با بررسی متون تاریخی و شواهد موجود، اندیشه غالب در زمینه «طراحی زمین» در دوران پیش از اسلام در ایران تحقیق گردد. در این راستا کتاب های باستانی، نقشه های وضع موجود از آثار باقی مانده و سایر مدارک به دقت بررسی و نتایج حاصل از این بررسی ها در این نوشتار ارائه شده است.

ساختار این کتاب بر پایه فصول هشتگانه طرح ریزی شده است. در فصل اول کتاب با عنوان «جستجو برای یافتن زمینی بهتر» سعی شده است مقدمه ای مختصر از پیشینه طراحی محیط و توجه به منظر در ایران باستان ارائه گردد. در فصل دوم نیز بسترهای فکری و سیاسی زمینه ساز برای توجه به محیط و منظر در دوران ساسانیان ارائه شده است. در فصل های بعدی به ترتیب به بررسی مهم ترین شاخصه های مجموعه های تفریحی، مناظر کشاورزی و باغ های تجاری، سرزمین های مقدس، مجموعه های یادواره ای و منابع آبی پرداخته شده است. در فصل آخر نیز اصول دفاعی و نظامی ساسانیان برای حفاظت از سایت های مهم با استفاده از عوامل محیطی تحت عنوان «منظر دفاع پذیر» مورد شناسایی و تحلیل قرار گرفته است.

گونه ها	کاربردها	نمونه ها
مجموعه های تفریحی	سکونت درباریان تفریح شاهانه قدرت نمایی سیاسی برگزاری جشن های ملی	باغ های سکونتگاهی شکارگاه ها زیستگاه های تالابی باغ های حکومتی
اراضی کشاورزی، باغ های تجاری و دشت ها	سودآوری اقتصادی تولید مواد غذایی	زمین های کشاورزی باغ های میوه نخلستان ها تاکستان ها کشتزارها باغ های زعفران چراگاه ها
سرزمین های مقدس	انجام فرایض دینی تقویت ممنوی حکومت	باغ - آتشکده ها آب های مقدس مجموعه معابد آناهیتا
مجموعه های یادواره ای	تکریم گذشتگان حفظ رویدادهای تاریخی قدرت نمایی سیاسی	استودان ها نمادهای پیروزی نگاره های کوهستانی
منابع آبی	مکان تقدیس آب تامین آب آشامیدنی آبیاری اراضی کشاورزی مقابله با حملات دشمن زیباسازی	دریاچه ها رودخانه ها سد ها کاربرها منابع آب

جدول شماره ۱-۰

گونه شناسی اراضی و محیط های برنامه ریزی شده دوران ساسانیان